

QUMQO‘RG‘ON QUMDAN QILINGAN QO‘RG‘ONMI?

Jurayev Erali Xoliyar o‘g‘li

Termiz davlat universiteti Geografiya yo‘nalishi magistranti

eralijurayev0615@gmail.com

Muzropov Sherzod Chori o‘g‘li

Termiz davlat universiteti Geografiya yo‘nalishi talabasi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada Qumqo‘rg‘on tumani nomining kelib chiqishi va shakllanib hozirgi shakliga kelgunicha bo‘lgan jarayonlar keltirilgan. Joy nomining kelib chiqishiga sabab bo‘lgan omillar va tarixiy faktlar yoritilgan.

Kalit so‘zlar: Qumqo‘rg‘on, xum, joy nomi, qal‘a, qishloq, Amir Temur, Chag‘aniyon, Toxariston, urug‘, qumloq, dehqonchilik

IS KUMKURGAN A FORTRESS MADE OF SAND?

ABSTRACT

This article describes the origin of the name of Kumkurgan district and the process of its formation to its current form. Factors and historical facts that led to the origin of place name is covered

Keywords: Kumkurgan, khum, place name, kala, village, Amir Temur, Chaganiyon, Tokharistan, seed. sandy, farming.

KIRISH

Xalqimizning ko‘p ming yillik tarixini milliy istiqloq g‘oyalari asosida xolisona taqdim etish bugungi kunda tarixshunoslik va boshqa fanlarning asosiy vazifalaridan biridir. O‘tmishning ildizi kuchli millatni yo‘q qila olmaydi va o‘tmish tarixidan faxrlanadigan xalqni qulga aylantirish qiyin. Shu sababli Sovet Ittifoqi davrida targ‘ibot va zulmga asoslangan mustabid tuzum xalqimizning bebaho qadimiy tarixi soyasida qoldi, ammo uning tubiga singib ketmadi. Yurtimizda voyaga yetgan allomalar, olimlar quvg‘in qilindi va o‘ldirildi, milliy qahramonlarimiz nomlari obro‘sizlantirildi. Ammo hech qanday zulm abadiy qolmasligi sababli, xalqimiz mustabid tuzum inqirozidan xalos bo‘layotgan qadriyatlardan biri sifatida haqiqiy tarixni tiklash va undan ma‘naviy kuch olish katta ne‘matdir. Ana shu jihatdan ko‘plab joy nomlari kelib chiqishini biz unutdik. Biz quyida Qumqo‘rg‘on nomining asl kelib chiqish omillarini ko‘rib chiqamiz.

Qumqo‘rg‘on tumani Surxondaryo viloyatining markaziy qismida joylashgan bo‘lib, tuman sharqdan Tojikiston Respublikasi va qolgan tomonlardan Surxondaryo

viloyatining 7 ta tumani bilan chegaradosh. Bular: Boysun, Jarqo'rg'on, Uzun, Sho'rchi, Oltinsoy, Denov, Sariosiyo tumanlaridir. Qumqo'rg'on tumani nomining kelib chiqishini juda ko'plab tarixiy faktlar, omillar, jarayonlar bilan bog'liq bo'lib, biz quyida tanishib chiqamiz.

Qumqo'rg'on - tuman va shahar nomidir. Qum <xum <qon <xon uyi, eshik; yashash joyi; saroy; karvonsaroy; ma'bad, ma'bad so'zlari o'zagidan kelib cbiqqan. Qumqo'rg'on-qo'rg'on Qo'rg'on, saroy kurgan. Qumqurg'on - Surxondaryo viloyati tarkibidagi shahar va shu nomli tuman. Ilmiy adabiyotlarda Qumqo'rg'onni eroniy tillardagi qum>xum>xum>xunk>xon -"xona, dargoh; maskan; saroy; karvonsaroy; ibodatxona, ma'bad" so'zi bilan bog'lanib, "saroy, qo'rg'on" tarzida izohlangan. Aslida toponimni turkiy tillardagi qum so'zi bilan bog'lamoq maqsadga muvofiqdir. N.A.Mayev Surxondaryosi bo'yidagi Qopto'g'ay qishlog'idan shimolda Qumqo'rg'on degan qishloq borligini qayd etadi. Janubiy O'zbekiston toponimiyasida Qumqishloq, Qumluk, Qumkent, Qum paykal, Qum Rabot, Qumtak, Kumtepa singari joy nomlari uchraydi. Qishloq qumloq yerda vujudga kelganligi uchun shunday nomni olgan. Qumqo'rg'on - "qumloq yerdagi qo'rg'on, qishloq".

O'zbekiston tarixini ilmiy o'rganish jarayonida tarixshunoslik manbalariga alohida e'tibor berish, milliy tariximizni tiklash va har bir tarixni xolisona tahlil qilish asosida yosh avlodga taqdim etish katta ishlarni talab etadi. Milliy davlatchiligimiz tarixini o'rganish jarayonida Surxondaryo vohasi tarixi ko'plab tarixchilarni o'ziga jalb qildi. Chunki Surxondaryo vohasi juda qadimiy tarixga ega qadimiy manzilgohtir. Tariximiz uchun juda muhim bo'lgan arxeologik yodgorliklarning aksariyati ushbu vohada joylashgan bo'lib, vohada ham insoniyatning eng qadimgi ajdodlari yashaydi. Voha hududida joylashgan Qumqo'rg'on tarixi qadimgi Baqtriya hududi bilan chambarchas bog'liqdir.

Yigirmanchi asrning ikkinchi yarmi va X asrning birinchi choragida yashagan sayyoh va geograf Abu Ishoq Ibrohim ibn Muhammad al-Farsiy al-Istahriy (850-934) o'zining "Payg'ambarlar va podshohlar tarixi" asarida, "Masolik ul-mamolik" ("Mamlakatlarga olib boradigan yo'llarda") asarlarida boshqa ko'plab mamlakatlar qatorida Movarounnahr, xususan, Termiz viloyatining chegaralari, iqlimi, ma'muriy taqsimoti, aholisi va uning kasblari, taniqli insonlar haqida ma'lumotlar uchraydi. Ularning so'zlariga ko'ra, Jayxun va okrug chekkasidagi Termiz qal'asi shaharning chekkasida joylashgan bo'lib, ular mustahkam devor bilan o'ralgan. Hukmdor saroyi bozorning o'rtasida, qal'ada emas, balki bozorning o'rtasida joylashgan bo'lib, u yerda masjid joylashgan va namozxona (fuqarolar ibodat qiladigan joy) ishdan balandroq, ya'ni devor ichida. Bozor ichidagi binolar xom g'ishtdan qurilgan, keng ko'chalar va maydonlar pishgan g'isht bilan o'ralgan. Jayxun qirg'og'ida, daryoning o'tish joyida

shahar aholisi yashaydi, Termizning dalalari Salonian (Chagonrud) daryosi bilan sug'oriladi va aholi uchun ichimlik suvi Jayxun daryosidan tortiladi.

X asr oxirida yashagan Al-Muqaddas (Abu Abdulloh Muhammad ibn Ahmad ibn Abu Bakr al-Muqaddas) o'zining "Ahsan at-Taqaqim fi Marifat al-Aqalim" ("O'qish uchun yaxshi qo'llanma") asarini yozgan. Iqlim). Muallif Termiz Jayxun qirg'og'idagi eng katta shahar ekanligini ta'kidlaydi. Uning ta'kidlashicha, bu yerga ko'plab ziyoratchilar va savdogarlar kelgan. Shaharning qadimgi qasrini ajratib ko'rsatishgan, okrugda bitta va uchtasi bor. Al-Muqaddas ham yuqoridagi fikrlarni takrorlab, Saganian shahri Rimga o'xshashligini va uning viloyati Falastinga o'xshashligini, bozor o'rtasida g'ishtli baland masjidi va shaharning qirg'og'ida joylashganligini ta'kidlaydi. Shuni ta'kidlash kerakki, Termiz va Chag'aniyon o'rtasidagi iqtisodiy, madaniy va siyosiy munosabatlarda Qumqo'rg'on hududi alohida o'rin tutadi va ikki siyosiy sulola o'rtasida to'g'ridan-to'g'ri vositachi, bojxona va chegara vazifasini bajaradi.

Qumqo'rg'on hududi haqida ma'lumot Mashhur geograf Ibn Xavqalning (Abu al-Qosim ibn Xavkal an-Nasibiy), buyuk alloma shogirdi, Istahriyning taniqli olimi iltimosiga binoan u "kitobi" ning xatolarini tuzatdi. Masalan: Ibn Xavqal o'zining "Kitob surat al-ard" (Erning shakli) kitobining Transxoksiana qismiga tarixiy voqealarni kiritib, kitobning qiymatini oshirishga muvaffaq bo'ldi. Saganilarning Termiz shahri ostidagi Amudaryoga qo'shilishlarini tasvirlaydigan Ibn Xavqal o'z asarida Istaxri ishlatgan "qal'a" atamasini ishlatmaydi, faqat eski qal'a haqida ma'lumot beradi. Xususan, Surxondaryo va uning qirg'oqlari, daryo nomidagi ba'zi manbalar Qumqo'rg'on hududida geografik joylashuvi bilan to'ldirilgan.

Qumqo'rg'on hududidan topilgan ba'zi manbalarda, ya'ni tangalar, sopol idishlar, Termiz va Chag'aniyon, shuningdek Qoraxoniylar va G'aznaviylar o'rtasidagi ijtimoiy-iqtisodiy, madaniy va siyosiy aloqalar musiqa orqali ma'lum bo'ldi. Qumqo'rg'on hududidan topilgan arxeologik manbalar Termiz davlati bilan Chag'aniyon amirligining hukmron sulolalari o'rtasidagi iqtisodiy aloqalar rivojlanganligini ko'rsatadi.

O'rta Osiyo chegaralarida mo'g'ullar paydo bo'lishi bilan vaziyat tubdan o'zgardi va 1220 yilning kuzida mo'g'ullar Termiz va Chag'aniyon yerlarini egallash uchun yurish boshladi. Termiz va Chag'aniyon yo'llarida o'tish joylari bo'lgan, ularning asosiy qismi Surxondaryoning Qumqo'rg'on hududidan o'tgan va mahalliy aholi o'tishda Chingizxonga qattiq qarshilik ko'rsatgan. O'sha paytda mo'g'ullar tomonidan vayron qilingan Qumqo'rg'on hududi ham XIV asrning birinchi o'n yilliklariga qadar vayron bo'lgan. Qumqo'rg'onning Surxondaryo daryosining boshida ko'plab soy va daryolar kesib o'tgan, uning go'zal bog'lari bor va juda shirin uzum va butalar yetishtiriladi.

Mahmud ibn Vali "Bahr ul-asror fi-manaqib al-ahyar" kitobida ham Termiz va Chagʻoniyon yashagan turli shahar va qishloqlar haqida bahs yuritadi. Surxondaryo vohasini rivojlantirishda Amir Temurning alohida oʻrni bor. Keyingi tarixiy tadqiqotlar shuni aniq koʻrsatadiki, Amir Temur Surxondaryo vohasining davlat boshqaruvida, shu jumladan Qumqoʻrgʻon hududida alohida oʻrin tutgan va bu Chagʻon va janubiy mamlakatlar bilan birlashgan harakat edi.

Shunday qilib, Termiz alohida harbiy va strategik ahamiyatga ega edi va Qumqoʻrgʻon-Surxondaryo oʻtish joyining qulay joylashishi koʻplab urushlarda hal qiluvchi ahamiyatga ega edi. Qumqoʻrgʻon - iqtisodiy va madaniy rivojlanishi bilan ajralib turadigan shahar, uning atrofida qishloq xoʻjaligi yaxshi rivojlangan, bogʻdorchilik va sabzavotchilik keng miqyosda olib borilgan.

Oʻz navbatida, Qumqoʻrgʻon Amir Temur qoʻshinlarni oziqlantirish va tayyorlashda, shuningdek, jangovar mashqlarni oʻtkazishda alohida xizmat qilgan. Amir Temurning siyosiy faoliyatini kuchaytirishda Termiz va Chagʻoniyon viloyatlari alohida oʻrin tutadi. Biz bilamizki, 1370 yilda Amir Xuseynga qarshi olib borilgan harbiy qoʻshin Termiz va Chagʻoniyon viloyatlari uchun tarixiy jihatdan juda muhim ahamiyatga ega edi.

Amir Temur har doim Termiz va Chagʻoniyon atrofida boʻlganida, keyingi jangda oʻz harakatlarini sinab koʻrish uchun bir lahza toʻxtab qoldi. Barangar bilan boʻlgan janglarda ishonchli amirlar Joku va Barlos Amir Sayfiddinni hokimiyatdan agʻdarishdi. Amir Temur Termizga yaqin Biya qishlogʻida toʻxtadi va bu haqda "Temur tuzuklarida" yozilgan: " Men hamma joyda va har doim Islomni kuchaytirdim ". Chunki Biya qishlogʻida Amir Temur Makka va Mukarrama sayyidlarining boshligʻi Sayyid Baraka bilan uchrashdi va u sayyidlar, nasroniylar, olimlar va zodagonlarning marhamatiga sazovor boʻldi. Shuning uchun ular sizning uchrashuvlaringizni bezashlari kerak ”.

Xuddi shu uchrashuvda Sayyid Baraka bayroqni Temurbekka hammaga oldida toj va shon-sharaf ramzi boʻlgan davul bilan topshirdi. Bu Alloh va Islomning Amir Temurga bergan buyuk kuchi edi. Butun Termiz, Xuttalon, Chaganiyon, Balx, Hirot, Hisor, Kesh, Samarqand, Buxoro, Xorazm boʻylab Temur va darveshlarning qichqiriqlari uning dushmanlariga tushdi. Bu taxt va shohlikdir Toʻgʻri, ramzni qabul qilishda Qumqoʻrgʻon sayyidlari va aholi vakillari qatnashgan. Kim Islomning gʻalabasini xohlasa, Temurga ovoz bersin! Bunday hayqiriqlar Termiz, Chaganiyon, Xuttalon va Balxning har bir burchagida yangragan. Munajjimlar esa atrofdagi odamlarni toʻplab, tungi osmonda porlagan yulduzlarga ishora qilib, Temur yulduzi porlayotganiga ishora qildilar: Sohibulkiran! Egalari! Astrologlar Temurga shunday unvon, yaʼni Yulduzlar Sultoni unvonini berishadi. Amir Temur Biya qishlogʻidagi

marosimdan so'ng Sohibqiron keyingi jangga tayyorgarlik ko'rish uchun Chag'oniyon viloyati markazi Chag'aniyonga yo'l oldi.

Bu jarayonda Amir Temur Qumqo'rg'ondan o'tdi va butun xalq, ma'naviy dunyo vakillari, Amir Temur Sohibqironning duosini oldi! Ular Allohga ibodat qilganlari rost. Ibn Xurdadbekning so'zlariga ko'ra, Chag'oniyalar daryo bo'yida joylashdilar. Hudud al-A'lamning yozishicha, u atrofni dehqonchilik va sug'orish uchun juda qulay bo'lgan keng dala bilan o'rab olingan va bu erda Abu al-Hasan ibn Mahmudga tegishli katta bog 'va qal'a mavjud.

Chag'oniyalar xalqi va beklari katta miqdordagi qo'shinlar, oziq-ovqat, otlar va chorva mollari hamda harbiy texnika bilan ta'minlab, Amir Temurga chin yurakdan xizmat qilishdi. Amir Temur Chag'oniyonda bo'lganida, Kuftan (Guftan, hozir Sherobod vohasi), Barmangan (ba'zi manbalarda Charmangan yoki Jarminkan, Kultepa markazi, hozirgi Jarqo'rg'ondan 4 km janubi-g'arbiy qismida), Xuttalon, Hisor, Temur. Allohning qudrati va Sayyid Barakaning marhamati bilan taniqli va aqlli rahbar Amir Temur Qumqo'rg'on orqali Balxni zabt etdi va uzoq vaqt unga bo'ysunishni rad etgan Amir Husaynni mag'lub etdi.

Amir Husayn XIX asr oxiri va XIX asr boshlarida Surxondaryo bo'yidagi Tollikoir, Zarkamar va Xo'jamulki bog'lari rivojlanib, bug'doy va sholi ekildi. Boysunning Inkobot, Tuda, Sarikamish qishloqlaridan Munka, Padang, Pidana va Gumatak qishloqlaridan, Pulhokim qishlog'idan Sheroboddan qipchoq, Xomkandan ko'cha qo'ng'iroqlari ular egallab olingan yerlarga joylashdilar. Boysundan Qumqo'rg'onga ko'chib o'tgan munkalardan biri Safar Polvon, Tutizdan Xujamshukur, Kurabuyindan Boyqobil bobo, Butayor oqsoqol, keyinchalik Koraboy kamonchi, mulla Mamanazar Oxun o'g'rilardan, to'qqiztadan Turamurod hoji bobo, Kobul botir va boshqalar o'ndan o'n beshgacha yo'l boshladilar va uy ovullariga joylashtirilgan. Yangi ko'chib kelganlar "Kurganovul" deb nomlangan va bu kichik ovullar birlashtirilgan. Tomi Qumqo'rg'on ovul yoki Kurganovulga aylantirildi. Ovullar atrofidagi qum natijasida mahalliy aholi buni "Qumqo'rg'on" deb atagan. Ko'chirilgan aholi joylashtirilgan joylarda yangi Zartepa, Koro- Vultepe va Munchoktepa ovullari paydo bo'ldi.

Qumqo'rg'on hududidagi birinchi shaharsozlik va davlatchilik madaniy markazi Chet ellik juda keng rivojlanganligi haqida juda ko'p dalillar mavjud, uning qadimiy xarobalari hozirgi kungacha saqlanib qolgan. Saqlanib qolgan xarobalar Mahalliy aholi uni "Kurganovul" deb atashgan va Munchoktepa, Zartepa, Korovultepe va Kumtepa. Folklor ma'no va mazmun jihatidan kirib kelgan Qumtepada Qo'rg'on yaqinidagi qishloq "Qumqo'rg'on qishlog'i" deb nomlandi. Natijada, Vultepe qishlog'i aholisi "Qumqo'rg'on qishlog'i" ga boramiz, deyishadi. Rovultepe qishlog'iga ketayotgan bir kishi Qumqo'rg'onga ketayotganini aytganidan kelib chiqqan degan farazlar ham

bor."Qumqo'rg'on" qishlog'i boshqa qishloq va ovullarga qaraganda tekisroq hududda joylashgan. Qumqo'rg'on daryo bo'yida dehqonchilik, hunarmandchilik, savdo-sotiq transport uchun markazda joylashgan. Tadqiqotlarga ko'ra, Qumqo'rg'on nomi 180-200 yil oldin paydo bo'lgan. Ammo Qumqo'rg'on hududidagi tarixiy-arxeologik-etnografik ilmiy tadqiqotlar Ushbu aholi punkkombinati 2000 yillik tarixga ega va karvon yo'llarida joylashgan. Ahamoniylar, Buyuk Iskandar va Toxariston (Taxor, Taxariston va Afg'oniston Islom Respublikasi viloyatlari o'rtasida) Taxar shahri, Talikon shahri Taxor deb talaffuz qilinadi. To'g'ri, har kim o'zi yoki o'z tilida gaplashishi mumkin, ammo bu ma'lum bo'lishidan qat'i nazar, millat emas, balki tarixiy shaxsning nomi.

Kushonlar, Hatallar, Chag'aniylar, Arablar, Somoniylar va Xorazm shohlari ijtimoiy-iqtisodiy, madaniy va siyosiy markaz sifatida hal qiluvchi strategiya ob'ektlar joylashgan maydon. Chunki Qumqo'rg'on hududidan o'tgan Surxondaryo birinchi dehqonchilik va chorvachilik, hunarmandchilik, savdo va tijorat uchun qulay joy bo'lishdan tashqari, mudofaa nuqtai nazaridan alohida ahamiyatga ega deb hisoblanadi. Sabab Surxondaryo - harbiy istehkomlar joylashgan an'anaviy aholi punkkombinati Savdoni nazorat qiluvchi bojxona idoralari Qumqo'rg'onida joylashgan.

Qumqo'rg'on mintaqasidagi Tollikoir xarobalarida saqlanib qolgan qum tepalari ko'l atrofida oqadigan Surxondaryo daryosida bir nechta suv o'tkazgich bor. Rik yordamida yillar davomida suv chiqarilib, dehqonchilik madaniyati rivojlandi. Tuproq atrofga quyiladi va mayda dumaloq jo'yaklar yordamida tomiziladi. Ixcham, mo'jizaviy bog'lar va qum tepalarida joylashgan gulzorlar tashkil etilgan.

Karvonlar to'xtab, baland joylarda dam oladigan joy, ixcham omborlar qurilib, ular bojxona va soliq maqsadlarida ishlatilgan. Uzoq masofadan kelayotgan karvonlar Ular kazarmada to'xtab, dam olishgan va qo'shimcha savdo va tovarlar yo'q edi. Eng muhimi, ushbu pavilyonlar karvonlarga mo'ljallangan xavfsiz boshpana hisoblangan. Shuning uchun, afsonalarga e'tibor berilsa, " Uzoqdagi karvonlar Surxondaryo bo'yida, dam olish joyi, bojxona joylashgan boshpana oldiga kelib, daraxt soyalarida o'tirdi va chiroyli burchakda dam oldi. Bolani xordan olib ketishdi. Yoki "Qum tepaligida ko'rganimizda dam olamiz".

"Qumqo'rg'onida dam olish" iborasi shundan boshlanadi va atrofdagi ovullar o'zini o'zi ta'minlaydilar. Zidanni "Qumqo'rg'on" ovul deb atay boshladilar. Qumqo'rg'on hududida olib borilgan arxeologik va etnografik tadqiqotlar keramika, xom va mushuk g'ishtlarini ishlab chiqarish ishi ancha rivojlangan edi. Buning sababi Qumqo'rg'onidagi mavjud tuzilma otlarning tuyoqlarida kulolchilik va mushuk g'ishtlari juda ko'p. Uzoq vaqt davomida sopol idishlar va pishgan g'ishtlarni olib yurish imkoniyatlari cheksizdir. Uni tashish qimmat va juda ko'p transport talab qiladi. Bu borada turli xil ilmiy, tarixiy, adabiy va badiiy manbalar mavjud bilishi mumkin.

Xususan, Dilmurod Chorievning soʻzlariga koʻra, ijod IX asrda yashagan Muso Jaʼfar Said at-Termiziyning "Hikoyat ul-Viloyat" asariga koʻra Bandixonsoy boʻyida yashagan va kulolchilik bilan shugʻullanganlar "Hum- Harons ehtimol, "Xumxaron" "Qumqoʻrgʻon" ning keyingi shakli boʻlishi mumkin. Darhaqiqat, Qumqoʻrgʻon soʻzining maʼnosi qumli tepalikdagi uydur. Qizil qum, dasht va tuproq bilan oʻralgan qalʼani anglatadi. Chunki Surxondaryo daryosi boʻyida joylashgan bu daryo qishloqlarga olib boradigan daryodir Daryoning uzunligi past boʻlganligi sababli suvni balandlikka haydashning iloji boʻlmagan. Natijada, qishloqlar daryodan balandroq boʻlganligi sababli, daryo boʻyida yashash osonroq. Qumqoʻrgʻonda uylar, bojxona va mudofaa binolari qurilgan.

Adabiyotshunos Jabbor Esonov (1932-2007) 1638-1740 muallifi boʻlgan. Taktgay, Kaptgay, Jaloir qishloqlarida yashab ijod qilgan Olovkalo, Oʻtkir tilli yozuvchi Xoʻja Samandar Termiziyning "Dastur ul-muluk" kitobida Qumqoʻrgʻonning nomi haqida maʼlumot bor, «Bu joy Qumqoʻrgʻon qalʼasida Xoʻja yashagan. Qamishlarni yondirish, kichik sugʻoriladigan maydon oʻrmonda suvni quritish va chorva mollarini koʻpaytirish orqali ochilgan va dehqonchilik yoʻlga qoʻyilgan. Taktugay, Koptugay hududlari Qumqoʻrgʻon hududiga mos tushadi" . Moddiy madaniyat namunalarini etnografik oʻrganish, muhim turmush tarziga ega boʻlish, odamlarning turmush tarzini saqlab qolish, uning jamiyatdagi rivojlanishi ilmiy tahlil qilishga imkon beradi.

XULOSA

Xulosa qilib shuni aytish kerakki Qumqoʻrgʻon tumani komi kechagina paydo boʻlib qolgan emas. Bu nom asrlar davomida shakllanib, asriy chigʻiriqlardan oʻtib hozirgi holatiga keldi. Qumqoʻrgʻon tumani nlmimisolidida respublikamizning bir boʻlagining nomi bejizga kelib chiqmagani, uning oʻziga xos sabablari borligi, kelajak hayotimizdagi oʻrni naqdar muhim ekanligini bildik.

REFERENCES

1. Mamanazorov Chori. Kumkurgan - Karshi "Nasaf", 2006.
2. Muminova Sh. History of Kumkurgan. - Termiz 1993.
3. Nizamov A. Gissar springs. Tashkent "Labor", 1989.
4. Nafasov T. Annotated dictionary of toponyms of Uzbekistan, Tashkent "Teacher" 1988
5. Tursunov S. N Toponyms of Surkhandarya region Tashkent "Alisher Navoi" library 2008.
6. Tursunov SN, Eshboyev KUMKURGAN T. Excerpts from the history of Shurchi. Tashkent "Science and Technology" 2014
7. Tursunov. S, Eshboyev Q, Tukhtaev A, Khojanazarov A. Excerpts from the history of Kumkurgan Tashkent "Yangi Nashr" 2019.